Gerardus de Harderwyck: Commentum sex tractatuum Petri Hispani. Add: Tractatus posteriorum Aristotelis. Comm: Gerardus de Harderwyck

[Cologne: Heinrich Quentell], 1488 Seite 237

nõ solum forma agent3 tangit passum in sup/
ficie.sed tangendo penetrat ipm ¶ Ad octauũ
dictum est in solutõne pncipali et circa diffini
tionem qualitatis

Tercium dubiũ est.

Quare petrus hispan⁹ sequens gilbertũ prius
determiat de actõne et passione q3 de alijs. So
lutio quia ista inter oĩa alia cum his q̃ intrin/
secus insunt magis videnť cõuenire eo ꝙ ac/
tio pncipiatur a naturali poña.et passio a na/
turali impoña ꝓxime. Alia vero ab extrinsecis
cãntur vt vbi a circũscriptõne loci qñ ab adia
centia tpis.pcedit añt actio passionẽ sicut na/
turalis poña naturalem impõem.et sicut pfec
tum impfectum · Sed diceres ex rõne iam di
cta sequeretur ꝙ actio et passio nõ essent prin/
cipia. Quia sunt cãta a naturali poña et impo
tentia dicẽte gilberto ꝓpriũ est actõni generari
ex quali Ad qđ dđm est ꝙ licet sint pncipiata
in genere cause efficiẽtis.sunt tamẽ pncipia in
genere cãe formalis suaꝶ coordinationũ.in q̃
bus multa ponũtur que ad nullũ alioꝶ geneꝶ
reduci pñt sic eñ actio aĩe et actio corpis dicũ
tur subalterna in isto p̃nto.et calefactio et frige
factio spẽs.Et indiuidua sumũt per spẽm in/
diuiduatõem.

Sequitur textus

¶ Propriũ est actõni ex se inferre pas
sionem. Recipiunt ãt agere et pati cõ
trarietatẽ. Calefacere est cõtrarium ei
qđ est frigidũ facere et delcãri est cõtra
rium ei qđ est tristari. Recipiũt agere
et pati magis et minus calefacere eñ
magis et minus dicit̃.Et calefiri dici
tur magis et minus.Et similiter dele/
ctari et tristari.

Hic ponit ꝓprietatem actõnis eẽnalem que ẽ
ista. Propriũ est actõni ex se inferre passionẽ.
sicut passioni ꝓpriũ est inferri ex actõne. Cui⁹
ratio est q2 actio defert formã agent3 immedia
ta correlatõne relata ad passionẽ Quia hoc ip
sum ꝙ actio noiat p virtutem et cãlitatem effe
ctiuã.passio noiat p modũ effcũs et pncipiati.

¶ Tunc ibi Recipit aũt agere et pati
Hic ponit aliã ꝓprietatẽ que solũ cõis est ac/
tionib⁹ et passionib⁹ naturalib⁹ eo ꝙ ille oriũ
tur a virtutibus cõtrarijs. Quaꝶ sunt quedã
effectiue ꝓcessionis. Et hoc patet in exemplis
calefacere eñ contrariat̃ ipsi frigefacere contra
rietate cãta a repugnantia calidi et frigidi que
sunt principia illarum actionum et simil̃. pa
tet de passionibus ipis ꝓportionalib⁹.vt ca/
lefieri et frigefieri . Ex quo sequitur tercia pro
prietas sicut effectus suã causa3 que est suscep
tio magis et minus Quia sicut calidum et fri
gidum intendunť et remittũtur.ita caleface/
re et frigefacere et calefieri et frigefieri. ¶ Circa
predicta sunt dubia

Primum dubiũ est

An iste ꝓprietates actõnis sint cõuenienter
attribute actioni et passioni ¶ Et videtur pri
mo ꝙ prima nõ sit cõuenienter attributa. In
qua dicitur propriũ est actõni inferre ex se pas
sionem. Quia actio sepe infert actionem.ergo
nõ infert passionem. Cõseqnentia est manife/
sta.añcedens probat̃. Quia actio calefactiua
ignis infert actionem calefactiuã lapidis ig/
niti. ¶ Secundo sic.inferre est agere et infer/
ri est pati. Sed actio nõ agit et passio nõ pa/
titur.ergo nõ est prima proprietas cõueniens
¶ Tertio sic.secũda et tercia ꝓprietas nõ con
ueniunt soli actõni.ergo nõ sunt cõuenienter
assignate. Añcedens patet quia cõueniũt etiã
qualitati. ¶ Quarto actio nõ suscipit magis
et minus.ergo tercia ꝓprietas falsa. Añcedẽs
probat̃ quia si actio susciperet magis et min⁹.
sequeret̃ ab actione ad actõem esset motus.cõ
sequens est falsum. Probatur cõsequentia.
quia inter magis et minus fit motus.vt a ma
gis calido ad minus calidum.et econtra ¶ Et
confirmatur quia intentio et remissio nunq3
fiunt sine motu.quia nunq3 fit ꝓcessus ab in/
tenso ad remissum nisi per motum. ¶ Solu/
tio ũc quod patet inductiue.primo de prima
proprietate.quia ipsa sequitur ex diffinitõne
actionis in qua dictum est. Actio est secundũ
quã in id quod subijcitur agere dicimur id est
impassum.constat autẽ ꝙ id quod subijcitur
actioni et in qđ transit actio patitur ab agen/
te.ergo propriũ est actioni inferre passionem.
non tamẽ est intelligendu3 ꝙ actio effectiue in
ferat passionem alicui.eo ꝙ inferre est agere.
Quare nõ conuenit actioni sed agenti. Sed
debet intelligi ꝙ actio est talis forma secundũ
qua3 ipsum agens infert passionem. Et etiam
simili modo intelligenda est ista proprietas
passionis.et per hoc vadit secundu3 obiectum

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iii-78/0237
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG